

бізнес-аналітики для економіки знань на основі інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень, що використовують когнітивні методи аналізу свідомості людей, залучених в ці процеси; моделях прогнозу і оцінювання неструктурованих ситуацій; моделях підтримки діяльності аналітиків в умовах невизначеності; дослідженні впливу емоцій на прийняття рішень в умовах нестачі часу, процесів навчання та інше.

Інструментарієм когнітивної регіональної економіки є широке застосування інформаційних систем та методів економіко-математичного моделювання.

Когнітивна регіональна економіка є новим підходом, яка збагачує існуючі методи та підходи до вирішення економічних задач будь якого типу, дозволяє отримувати нові, принципово інші результати стосовно функціонування економічних систем та суб'єктів економіки, поведінку яких раніше неможливо було пояснити відомими методами та підходами.

Застосування когнітивного підходу дозволяє працювати як з якісними так і з кількісними параметрами і дає можливість наповнення методів когнітивного моделювання (когнітивний аналіз і розроблені на його сучасні інформаційні технології системного аналізу) іншими методами системного аналізу на різних етапах дослідження та прийняття рішень.

Список літератури:

1. Ross D. Economic Theory and Cognitive Science: Microexplanation / D. Ross. – The MIT Press, 2007. – 454 p.
2. Абдикеев Н.М. Когнитивная экономика в эпоху инноваций / Н.М. Абдикеев, А.Н. Аверкин, Н.А. Ефремова // Вестник РЭА, 2010. – № 1 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://rus.neicon.ru:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/7332/33_%10148:552.pdf?sequence=1.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ ФОРМ ОПТИМІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСТВА РЕГІОНІВ

*Паніж Ю.С., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту виробничої сфери,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Особливості і характерні риси сучасного розвитку національного господарства України та її регіонального устрою припускають безперервне посилення дії ринкових механізмів і наростання процесу конкурентного впливу з боку світового ринку. У теорії економіки та менеджменту велику затребуваність мають концепції, теоретико-методологічні положення, моделі, які обґрунтовують й адаптують знання про реалізацію ефективних форм територіальної організації господарської та громадської

діяльності, забезпечують формування і використання конкурентного потенціалу регіону [3].

До найбільш затребуваних учень належать теорія і методологія кластеризації як новий напрям у системі знань управління регіональним розвитком, що реально забезпечує можливості підвищення конкурентоспроможності господарського комплексу території на основі широкомасштабної спеціалізації та кооперації.

Україна та її регіони тільки накопичують такі знання і формують системне бачення даних процесів з урахуванням трансформаційної економіки та соціальної сфери. Цей процес є фундаментальним для визначення національної моделі і специфіки національних кластерних моделей розвитку.

Формування новітніх товарно-виробничих форм реалізації регіональної політики знаходяться на етапі переходу від пасивного до активного регулювання розвитку регіональної економіки, ефективність чого може скласти до 60%. Цей елемент регіонального регулювання передбачає розробку конфігурацій різних об'єктів на системних засадах, що через взаємодію забезпечать розвиток регіону, реалізуючи раніше сформовані цілі, принципи тощо. Безпосередньо параметри взаємодії, динамічного процесу новітніх кластерних та мережевих утворень проектується під час дизайну механізмів розвитку, що покликані забезпечити безперервній, швидкий та економічно ефективний «рух» регіональної економічної системи до поставленої мети, сталого розвитку на інноваційних засадах [4].

Отже, існує потреба проаналізувати світовий досвід процесів кластеризації та виділити найбільш цікаві для подальшого вивчення та застосування у регіонах України.

За рівнем організації та ефективності процесів кластеризації всесвітніми лідерами є Фінляндія, США і Японія. Економіки цих країн може бути визнано як повністю кластеризовані. Але назвати одну країну як пріоритетну у виборі для адаптації її досвіду неможливо, необхідно вибирати найкраще і найбільш придатне для умов нашої країни (відповідне специфіці галузевої структури, низькій інвестиційній та інноваційній активності, трансформаційним формам ринкових відносин та ін.). Треба мати на увазі, що весь світовий досвід систематизовано отримав тиражування у сфері кластеризації з такою орієнтацією:

- розширення можливостей у сфері сучасних управлінських технологій;
- нові можливості інформаційних і мережевих технологій у веденні бізнесу;
- активізація використання потенціалу регіонів;
- активізація використання ринкового потенціалу національних економік і світового співтовариства;
- зростання ефективності виробництва та сфери послуг тощо.

Жодна країна не може одночасно реалізувати всі потенційні можливості, але вона може вибрати пріоритети розвитку, окреслити і виділити ключові інтереси у сфері кластеризації.

В якості визначення можливостей та формування ключових інтересів у масштабі національної економіки можна виділити та систематизувати найбільш

масштабні напрями інноваційної складової, що вже апробовані низкою країн та отримали визнання у процесі кластеризації. Це такі управлінські інструменти, як пряме фінансування (субсидії, позики), які досягають половини витрат на створення нової продукції і технологій (Франція, США, інші країни); надання позик, у тому числі без виплати відсотків (Швеція); цільові дотації на науково - дослідні розробки (практично у всіх розвинених країнах); створення фондів впровадження інновацій з урахуванням можливого комерційного ризику (Великобританія, Німеччина, Франція, Швейцарія, Нідерланди); безоплатні позики, що становлять половину витрат на впровадження нововведень (Німеччина); зниження державних мит для індивідуальних винахідників (Австрія, Німеччина, США); відстрочка сплати мит або звільнення від них, якщо винахід стосується економії енергії (Австрія); безкоштовне ведення діловодства за заявками індивідуальних винахідників, безкоштовні послуги патентних повірених, звільнення від сплати мит (Нідерланди, Німеччина) [6].

Світовий досвід, як позитивний, так і негативний, останніх десятиліть дає багато інформації для формування національної моделі процесів кластеризації та її науково обґрунтованої політики. Особливе місце кластерів у досвіді світової їхньої історії дозволяє зробити головний висновок – визнання їхнього пріоритету у стимулюванні регіонального розвитку, збільшенні зайнятості, в ефективному використанні регіональних ресурсів і науково обґрунтованому процесі кластеризації, зростанні бюджетних надходжень, стимулюванні інновацій та залученні інвестицій.

Європейська перспектива України передбачає входження у правове поле з особливостями використання управлінського інструментарію. Досвід програм розвитку кластерів у Європі орієнтований на національні програми, і вони реалізуються відповідно до рішень Лісабонського саміту ЄС, що відбувся у 2000 р. із метою впровадження стандартів інформаційної економіки - економіки знань, яка має у фундаменті спиратися на інноваційну базу [2]. Орієнтир на інноваційні кластери повинен забезпечити конкурентоспроможність європейської економіки, що перевищує показники розвитку світових лідерів - США та Японії.

Великими є значущість і роль кластерів в Євросоюзі. Пріоритетне значення підтримки і розвитку промислових кластерів було визначено ще у 1990-1995 рр. У цей період розроблено та науково обґрунтовано низку положень і базових рекомендацій з організації кластерів навколо великих промислових підприємств (розробку положень було покладено на ЮНІДО - Організацію ООН із промислового розвитку). Були також визначені ключові положення щодо перспектив взаємодії європейських країн у процесі впровадження програм розвитку кластерів. У 2006 р. проголошено «Маніфест кластеризації в країнах ЄС». У 2007 р. на підтримку і продовження прийнято «Європейський кластерний меморандум». Ці документи чітко регламентують проведення на практиці процесів інституціоналізації кластерів і забезпечують їх підтримку і розвиток.

Особливе місце відведено процесам кластеризації в європейських країнах із трансформаційною економікою (Чехії, Польщі, Угорщині, Латвії, Румунії та ін.). Для активізації та єдності з єврозоною з питань розвитку кластеризації для цих країн у

травні 2009 р. у м. Празі прийнято Комплексну програму підтримки розвитку кластерів [1].

Загалом політика кластеризації в рамках Євросоюзу отримала позитивний ефект. Накопичено значний національний досвід у питаннях галузевого регулювання, інформаційного забезпечення, просування корпоративної культури. У багатьох країнах - Швеції, Фінляндії, Данії - саме на основі системності процесів кластеризації вдалося забезпечити економічне зростання і значно підвищити ефективність соціального розвитку [5].

Таким чином, за умов активної ринкової трансформації в Україні, безперервного посилення процесів глобалізації, інтернаціоналізації господарської діяльності формується необхідність підвищення конкурентоспроможності всіх регіонів. Цей процес є загальним і не залежить від місця локалізації території та її історії. Потенціалом і центром розвитку регіонів, а відповідно і механізмом стимулювання всієї національної економіки, можуть і повинні стати кластери господарюючих суб'єктів.

Список літератури:

1. Європейські публічні комунікації: культура, політика, технології: колективна монографія / [А.Л. Шинкарук, В.М. Парфенюк, Е.Я. Кацта ін.] – Рівне, 2013. – 416 с.
2. Малый Н. Кластер — новая форма предпринимательского объединения [Электронный ресурс] / Н.Малый. – Режим доступа: www.unice.org.
3. Менеджмент регіонального розвитку: монографія / За ред. О.В. Васильєва, К.А. Фісуна // Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 375 с.
4. Пашкевич М.С. Наукові засади регулювання регіональної економіки: монографія / М.С. Пашкевич. - Донецьк. : Нац. гірн. ун-т, 2012. – 790 с.
5. Скоч А. Международный опыт формирования кластеров / А. Скоч [Электронный ресурс] // Космополис. - 2007. - № 2 (16) - Режим доступа: http://www.intelros.ru/2007/04/01/kosmopolis_216.html.
6. Шелюбская Н.В. Косвенные методы государственного стимулирования инноваций: опыт Западной Европы / Н.В. Шелюбская // Проблемы теории и практики управления. - 2001.- №3. - С. 75–80.

ХАРАКТЕРИСТИКА ВАЛОРИЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ РЕГІОНУ ДО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

*Гонак І.М., старший викладач, Прикарпатський інститут МАУП,
м. Івано-Франківськ, Україна*

Окрім промисловості і сільського господарства, важливим напрямом розвитку регіону є туризм. Простір регіону характеризується диференційованим ландшафтом, що у випадку розвитку туризму є важливим стимулюючим чинником.